

Apám háta

Apám mellkasa fehér és szőrtelen. Sovány, meg tudnám számolni a bordáit. A piros anatómiai atlaszban mutogatja az emberi csontokat. Tizenkét pár. A felső hetet valódi bordáknak nevezik, *costae verae*, a további öt párt álbordáknak, *costae spuriae*, közülük az utolsó két párt repülőbordáknak, *costae fluctuantes*. Apám kívülről tudja a csontok latin nevét. A földre fekszik, gyalogoljak végig a hátán. Félek, hogy összetöröm. Két kezét előrenyújtja, mintha úszna. Azt mondja, nagyon jól járkálok, kiropognak a csontjai. Egyensúlyozom. Szeretek mezítláb lenni, enyhe lúdtalpam van. Mondom a csontok magyar nevét, apám mondja latinul, ezt játsszuk. Egyszer sem hibázik. Szeretem az anatómiai atlaszt nézegetni. Apám tetszik a nőknek. Éveken át megy anyám elé a munkahelyére, míg rá vár, a kolléganőivel flörtöl. Semmi komoly, valószínűleg csak túl kedves. Figyelmes, mindig észreveszi, ha valakinek új frizurája van. A nők irigylik anyámat.

A lábam miatt gyakran megyünk az ortopédiára. Lúdtalp, csontkinövés, állandó zsibbadás, fájdalom. Nem járhatok néptáncra. Mindenki jár néptáncra, anyám nem enged, vigyáznom kell a lábamra. Az orvos szerint az úzás nem terheli az ízületeket. Valami sport mindenképp ajánlott, mert túlsúlyos vagyok, a túlsúly miatt még jobban fájhat a lábam. A röntgenen látszik a csontkinövés. Állítólag látszik, én nem látom. Műtét egyelőre nem javasolt, kímélni kell, pár év, és kiderül, mi lesz vele. Anyám a kórházban dolgozik, sosem kell várnunk, mindenkit ismer, mindenkiel tegeződik. A doktor rám néz, ha nem lesz jobb, legfeljebb levágjuk a lábad. Hatalmasat nevet, és megborzolja a fejem tetejét. Csak vicc volt. Évekig lúdtalpbetétet kell hordanom. Nem akarom, hogy az iskolában észrevegyék, a cipőmet a pad alá teszem az öltözőben, ne lássák meg. Ha nagymamámmal imádkozunk, mindig arra kérem Istent, ne kelljen többé lúdtalpbetétet hordanom. Nagymamám szerint ilyen apróságokat nem szabad kérni. Isten nem a kívánságainkat teljesíti.

Néha apám Mártával együtt jön értem az oviba. Márta anyám kolléganője. Megkérdem, miért ő jött értem. Anyám minden évben karácsonyi bulit tart a lakásunkban, meghívja a munkatársait. Minifasírt meg majonézes krumpli, tatárbifsztek. Nyers hús és tojás, szerintem undorító. Pálinka, sör, nekem traubi, szól a zene. A szénsavtól bőfőgnöm kell. Mindenkitől kapok egy tábla csokit, de csak egyet bonthatok ki. Egészmogyorós. Senki nem hoz magával gyereket, egyedül vagyok, csokit eszem. Végtelenül unatkozom. Apám az egyik ilyen karácsonyi bulin beleszeret Mártába, anyám kolléganőjébe. Megsimogatja a haját, biztos azt mondja, nagyon szép. Senki nem veszi észre. Én észreveszem. Onnantól néha együtt jönnek értem az óvodába. Azt mondja, ez titok, amit senkinek nem mondhatok el.

A csontkinövéssem eltűnik, egyszer csak nem foglalkozunk vele többé. Nem zsi-bad, nem fáj, nem kell pihentetnem. Már senki nem jár néptáncra az osztályból. Anyám be szeretne íratni, de én már nem akarok menni. Az úszást nem hagyom abba, minden kedden és pénteken edzésre járok. Az edző egyszer azt mondja, ha lefogynék pár kilót, akár versenyekre is elvinne. Nem fogyok le, nem visz el. Anyám szerint nem vagyok egy versenyző típus. Hiába úszom jól, nem az a lényeg, akarni kell. A nyerést, hogy én legyek a legjobb.

Mártának jó az illata. A körme gyöngyházzsínű, rövidre vágott, én is ilyet szeretnék. Mindig a nyakláncával játszom, nem zavarja. A szemhéját fekete tussal húzza ki. Apám azt mondja, Mártát anyámnak nem mondhatom el. Kiakadna, ordibálna, biztos napokig nem szólna hozzám, ha megtudná, Mártát is szeretem. Mártát igazából jobban szeretem, mint anyámat, de tudom, ilyeneket nem lenne szabad éreznem, az ember a saját anyját szereti a legjobban a világon, ezt mondta a nagymamám. Meg Istent. Isten és anya. Márta csak titokban. Imádkozás közben bevallom Istennek Mártát. Márta van, és néha jobb anyuka. Nagymamám szerint Istennek semmit nem kell bevallani, mert Isten mindent tud. A fejünkbe és a lelkünkbe lát. Nem tudom, megbocsátja-e nekem, hogy néha arra gondolok, bárcsak Márta lenne az anyukám.

Az óvodában seprű volt a jelem, emiatt boszorkánynak csúfoltak. Anyám választotta ki, állítólag későn ért oda a szülői értekezletre. Nem maradt más, csak a seprű meg a vödör. A szív a legnépszerűbb a lányok közt, második a katicabogár. Az óvodával hajókirándulásra készülünk. Úgy emlékszem, sosemültem hajón. Anyám mondja, hogy dehogynem, mentünk együtt Visegrádra. Mindenesetre nagyon várom a hajókirándulást. Ez lesz az utolsó kirándulás az óvodával, utána iskola. Város már az iskolát, kérdezi mindenki. Hátizsákban saját szendvicset kell vinni, innivalót. A hajókirándulás napján reggeltől zuhog az eső. Erre senki nem számított. A hajókirándulás elmarad. El sem indulunk az óvodából, a csoportszobában maradunk. Le kell ülni a földre, és elképzelni, hogy a hajókiránduláson vagyunk. A szőnyeg a Duna. Fogjuk meg egymás kezét, érezzük a hullámokat. Vegyük elő a szendvicset, innivalót, uzsonnázzunk, mondja az óvónő. Nem tudom elképzelni, hogy egy hajón ülünk. Kinyitom a hátizsákom, nem hoztam innivalót. Anyám elfelejtette.

Nyolcadikos osztálykirándulás, szerelmes vagyok a Janóba. Három egész napot töltök azzal, hogy azt nézem, hol van Janó, hol ül, mellé ülök, közelébe ülök, vele szembe ülök, állok, elmegyek mellette, rámosolygok, beállok focizni. Dobálom a hajam. Sminkelek, kihúzom fekete szemceruzával a szemem. Szájfény, szempilla-spirál. Janó a legjobb barátnőm pasija, járnak két hónapja. Nem kéne a legjobb barátnőm fiúját szeretnem, de nem tehetek róla. Utolsó este Janó meg én a focipályán sétálunk, elmesélem neki, hogy voltam már Fradi-meccsen. Nem hiszi el. Csókolózunk, kérdezem tőle. Nem mondom el senkinek, a mi titkunk marad. Megcsókol, átdugja a nyelvét a számba. Sokkal jobbra számítottam. A barátnőm pasija és én a focipályán csókolózunk Csillebércen. Kilencvenes évek közepe, már nem úttörőtábor. Minek jöttünk ide. Színes kantáros nadrágban vagyok, le sem veszem három napig. Janónak Malizia dezodorja van, nem lehet eltéveszteni. Igazából sosem voltam Fradi-meccsen.

Az is hazugság, ha tudunk valamit, de nem mondjuk el, kérdezem a nagymamát. Az attól függ. Van, amikor jobb hallgatni, olyankor Isten megbocsátja. De mikor jobb. Vannak jó titkok, mint az ajándék, a meglepetés. Tudom, hogy Márta nem jó titok. Nekem jó, de anyámnak nem. Pontosan tudom, de félek, ha elmondom, örökre eltűnik, anyám meg mérges lesz. Apám azt mondja, azért van sokat Mártával, mert ő segít neki tanulni. Apám orvos akar lenni, Márta tanul vele, mert ő már orvos. Bár ebben semmi rossz nincs, akkor is titok. A csontok latin nevét tanulják együtt. Apám azóta nem nézegeti velem az anatómiai atlaszt, mióta Mártával tanulja a csontokat.

A nagymamámmal szilvát szedünk, utána ki kell magozni. Szilvás gombóc. Félek a kukacoktól. Nem eszem cseresznyét, mert mi van, ha van benne kukac. Nagymamám szerint az csak fehérje, semmi bajom nem lesz. Kukac, a hasamban él tovább, megeszi a szerveimet. Ha túl sok cseresznyét eszem, megfájdul a hasam, szerintem a kukacoktól. A dinnye magját kipiszkálom, ha nem piszkálom ki, akkor dinnye nő a hasamban. A nyarat leginkább ezért várom, mert dinnyét lehet enni. Piacon megkopogtatjuk. Aztán lék. Meg lehet kóstolni. Amikor elkezdődik az iskola, már nem jó a dinnye sosem, nagymamám szerint azért, mert Lőrinc belepisil. Úgy megyek iskolába, hogy tudok olvasni.

Apám utálta a focit. Huszonkét ember, rugdossa a labdát, majd fut utána. Ha kell neki, minek rúgja el, ha nem kell, minek fut utána. Nem tudom, apám melyik sportot szerette, mit játszott az iskolában. Úszni nem tudott. Valószínűleg nem játszott semmit. Apám azért utálta a focit, mert a nagyapám szerette. Nagyapának csak anyám apját nevezem, a másik nagyapámat nem ismertem, őt nem szólítom sehogy. Apám szerint a nagyapám kommunista. A kommunistákat pedig nem szeretjük. Nem tudom, mi az a kommunista, de nem kérdezem meg, mit jelent. Apám előtt titkolom, hogy szeretem a nagyapámat. Nem titkolom, de nem mondom el neki, hogy szeretem. Egészen egyszerűen nem beszélek a nagyapámról soha. Nem hozom szóba. Hallgatok róla.

Egyszer csak Márta nem jön többé értem. Sem óvodába, sem iskolába. Nem tudom, mikortól nem látom többé. Apámat nem kérdezem erről. Nem tanul már, nem akar orvos lenni, nem mondjuk a csontokat hangosan. Azt mondja, inkább a jogra jelentkezik.

Anyámnak nem mondom el, mikor először megjön a menstruációm. Álljak elé, hogy megjött? El akarom titkolni. Van otthon szárnyas betét, tudom, hogy kell a bugyimba tenni. Beleragasztod, a szárnyakat kétoldalt eligazítod. Ehhez nem kell anyuka. Nagymamámnak az árvaházban jött meg először a menstruációja, tizennégy évesen, azt se tudta, mi az, csak fáj nagyon. Az apácák mondták el neki, hogy ez természetes, és ezután mindig így lesz. Egész életében. Kérdezem a nagymamámtól, hogy szerinte ez Isten büntetése-e. Szerinte inkább kiváltság. Amikor Janóval csókolózom Csillebércen, még nem menstruálok. Még kislány vagyok. Ez a csók maradjon örökre titok, mondom Janónak. A nagymamám szerint a barátság fontosabb a szerelemnél.

A családi fotók közt találok egy képet, rajta Márta. Kérdezem anyámat, hogy tudja-e, ki ez a képen. Persze, Márta, együtt dolgoztunk. Volt nálunk párszor karácsonyi bulin. Mi lett vele, kérdezem. Szentendrénél a Dunába ugrott. Pestig sodorta. Valamikor a nyolcvanas évek végén.

Olyan vagyok, mint Yoko Ono, mondja apám. Nem tudom, ki az a Yoko Ono. Elmeséli a Beatlest, John Lennont, az egész ügyet, Mark Chapmant, még a *Zabhegyezőt* is. Yoko Onónak is fekete a haja, mandula a szeme és fehér a bőre, mint nekem. Apám szerint Catherine Deneuve a legszebb nő a világon. Szőke, nagyszemű francia, nem egy Yoko Ono. Apám szerint nem én vagyok a legszebb. Anyám nem hasonlít Catherine Deneuve-re, Márta sem hasonlít, ő kicsit olyan, mint Claudia Cardinale. Nem szőke. A *Zabhegyezőt* apám halála után öt évvel olvastam el.

Nagypapám gyerekkorában focizott a grundon, húszas évek vége, fotók vannak róla. Szépia, a szegélye fodros. Focizott a fronton, negyvenes évek, focizott a gyárban, ötvenes-hatvanas évek, edzősködött a nyolcvanas években. Nagypapám végigfocizta a huszadik századot. A kilencvenes éveket a tévé előtt tölti velem, együtt nézzük a meccseket. Lenémítja a tévét, bekapcsolja a rádiót. Sokkal jobb a rádiós kommentátor, mondja. Persze nem olyan jó, mint a Szepesi volt, de azért elég jó. A tévé pocsek. Ezt a szót használja bármire, amit rossznak talál. Pocsek. Ha rossz vagyok, azt mondja, ne kajláldokjak. Sose hallottam mástól ezt a szót. Ha rohangálok, hangos vagyok, nevetgélek, az a kajláldokás. Üljek már meg a fenekemen, nyugodjak le, maradjak csendben. Focimeccsek alatt viszont jól viselkedem, nem moccanok, nem beszélek, tudom, hogy azt ki kell bírni. Szeretem kibírni. Nagypapám kilencvenkilencben a teljes napfogyatkozás utáni napon halt meg. A kilencvennyolcas vébét még együtt néztük. Talán a Franciaország–Brazília meccs volt az utolsó. Nem emlékszem. Csak a magyaroknak lehet drukkolni, szívből csak nekik. Ha kapu fölé rúgja valaki, mindig azt mondja, na, ez meg elküldte kapálni.

Apám nem kezdi el a jogi egyetemet, a munkahelyéről is kirúgják. Túl nagy vagyok már, hogy a hátán járkáljak. Megmútik a gyomrát, csak kekszet ehet fél évig, meg üres levest. Sovány, tényleg eltörnének a csontjai, ha a hátára állnék. Egyszer megkérdem, emlékszik-e Mártára. Nem emlékszik, szerinte csak elképzelttem, sose jött elém az óvodába senkivel. A gyerekek néha kitalálnak dolgokat, látnak olyan embereket, akik sose léteztek.

Amikor abba hagyom az úszást, már nem vagyok túlsúlyos. Vihetne az edző versenyezni, de nem akarok nyerni. Csak úszni szerettem, nyerni nem. Sosem nyertem semmit, igazából nem is tudom, szeretek-e. Egyik nap valamiért megutálom a vizet, a medencét, nincs kedvem többé menni. Szőkére festem a hajam, de eszembe se jut közben Catherine Deneuve, csak ki akarom próbálni. Éveken át minden este azért imádkozom, hogy ne legyen többé mandulaszemem, de nem történik semmi. A túlsúly elmúlt, a lúdtalp elmúlt. Egy barátnőm szerint a szemem nem is mandula, csak rálógó a szemhéjam, úgynevezett rejtett, nem könnyű sminkelni.